
Zvláštnosti organizace PVO v podmínkách boje bez použití jaderných zbraní s předvídáním jejich použití

Podplukovník Jiří Martínek

Předpokládám, že k boji bez použití jaderných prostředků by mohlo dojít buď na počátku války (dojde-li k válce např. z některého dílčího konfliktu) nebo v průběhu války (zejména k jejímu konci). Není vyloučen ani případ, kdy jaderných zbraní nebude použito v omezeném prostoru, nebo na některém směru, i když celkově by se těchto prostředků ve válce používalo.

Dále předpokládám, že přechod k použití jaderných zbraní bude velmi krátký a snahou válčících stran bude použít jaderné zbraně s překvapením. Tento požadavek vede k tomu, že část našich jaderných zbraní bude i tehdy, bude-li boj zahájen bez použití jaderných zbraní, ve stále bojové pohotovosti.

Činnost letectva nepřítele

V činnosti taktického letectva nepřítele dojde k některým změnám. Bude-li válka zahájena bez použití jaderných zbraní z lokálního konfliktu bez hromadného úderu raket a letectva s jadernými pumami, bude činnost taktického letectva postupně narůstat. Kromě průzkumné činnosti zvýší se intenzita bojové činnosti letectva v taktické a operační hloubce. Část letectva bude vyčleněna v pohotovosti pro eventuální zahájení boje jadernými zbraněmi, zejména pro účast v hromadném překvapivém úderu v průběhu boje, nebo k jednotlivým jaderným úderům na směrech. Taktické letectvo na válčišti bude při vypuknutí války rozptýleno a bude uskutečňovat letištní manévry s cílem vyhnout se velkým ztrátám při náhlém přechodu na použití jaderných zbraní. Manévry letectva bude mít za cíl přiblížit letiště k frontě a tím zvýšit dolet nad územím protivníka zejména v přízemních a malých výškách. Konkrétně taktické letectvo 4 STLV soustředěné 3/5 svých sil v Porýní může v malých výškách pronikat na čáru WROCLAV—BRATISLAVA. Po přemístění na letiště v prostoru NÜRNBERG—INGOLSTADT—MÜNCHEN může působil až po čáru KATOVICE—BUDAPEST.

Při postupných i soustředěných úderech letectva se zvýší počet letounů ve skupinách s cílem dosáhnout vyšší účinky klasickými prostředky napadení a raketami s tříštivotrhavou náloží. Budou-li v bližší hloubce spočívat palebné úkoly, které jsme řešili jadernými zbraněmi, hlavně na dělostřelectvu a raketách s tříštivotrhavou náloží, potom úkoly ve větší hloubce bude plnit hlavně letectvo a pouze částečně rakety s konvenční náplní. Z tohoto hlediska bude přibližným rozmezím vzdálenost 12—25 km od čáry dotyku. Protože ani zvýšené zesílení

prvosledových svazků dělostřelectvem nezaručí žádanou hustotu palby, projeví se v průběhu boje zvýšená intenzita letectva nepřítele, působícího jako přímá podpora bojujících vojsk.

Uvedené skutečnosti mění způsob použití sil a prostředků PVO a vyžadují jak zesílení PVO proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení, tak i dokonalejší způsob součinnosti mezi jednotlivými prostředky PVO.

Zvláštnosti organizace PVO na stupni vševojskové armády

Poněvadž armádní raketové prostředky nebudou zpravidla používány k palebným úkolům bez jaderných náplní, budou do zahájení činnosti s použitím jaderných zbraní těžko zjistitelné. Část armádních raketových prostředků bude stále vyčleněna v pohotovosti k přechodu na boj s jadernými prostředky. Tento fakt umožňuje zásadně změnit rozdělení prostředků PVO ve prospěch jiných objektů.

Hlavními objekty PVO budou dočasná úderná uskupení armády na směru hlavního úderu, VS armády a PAZ. Pro obranu arb bude vyčleněna pouze malá část PLD (jednotlivé baterie 30 mm PLdvK); její obranu budeme řešit v rámci systému PVO frontu, zejména frontovým stíhacím letectvem.

K obraně dočasného úderného uskupení armády na směru hlavního úderu a v důležitých obdobích operace budeme dočasně vytvářet armádní protiletadlové skupiny (APLS) v hodnotě 1 — 2 protiletadlových pluků. Úkolem těchto skupin bude zabezpečit proti vzdušnému průzkumu a napadení svazky dočasného úderného uskupení, dělostřelecké skupiny, velitelská a naváděcí stanoviště, přechody přes vodní toky apod. Použijeme-li k organizaci PVO armádní operace útvarů PLRS, rozmísťujeme je tak, aby zabezpečily jak dočasné úderné uskupení armády, tak i arb. Poněvadž část raketového vojska a dělostřelectva frontu bude umístěna blíže k přednímu okraji, bude v pásmu armády působit i část sil a prostředků PVO frontu. Toho je třeba využít při organizaci PVO armády k zabezpečení armádních záloh, PAZ a přesunu druhosledových svazků.

V důsledku přiblížení celkového systému PVO k přednímu okraji a nižšího tempa útoku, bude možno posílit vševojskové svazky na směru hlavního úderu jak malorázovými tak i středorázovými pluky. Při vytváření APLS a posilování vševojskových svazků třeba mít na zřeteli manévry těmito prostředky v případě přechodu na použití jaderných zbraní, kdy se změní klasifikace objektů PVO. Na prvé místo znovu vystupuje PVO arb. Proto je nutné při zjištění možnosti přechodu k použití jaderných zbraní větší část sil a prostředků PVO armády přesunout k organizaci PVO arb. Tento manévr mohou uskutečnit prostředky PVO, vyčleněné pro APLS, popřípadě i prostředky určené k posílení vševojskových svazků.

Při plánování použití sil a prostředků PVO armády bude nutné předvídat lhůty a prostory vytváření dočasných úderných uskupení armády na směru hlavního úderu armády, síly a prostředky k PVO těchto uskupení, způsob předání posilových prostředků vševojskovým divizím, jakož i způsob manévru (osy přesunů, lhůty a signály) prostředky PVO při přechodu na použití jaderných zbraní k zabezpečení nových bráněných objektů. Okamžik přechodu na použití jaderných zbraní bude možno předem těžko stanovit a proto musíme s touto možností počítat v průběhu celé operace.

Příklad manévru prostředky PVO armády:

Útvary PLD	Bez použití jaderných zbraní	S použitím jaderných zbraní
1 plp	1 a 2 plp = APLS	1 a 2 plp = PVO arb
2 plp		
3 plp	3 plp (bez 5, 6 bat) pro PVO VS armády 5 a 6 bat = PVO arb	2 plp = PVO VS armády
4 plp	4 plp = posílení PVO divize na hlavním směru	4 plp = posílení jedné divize na hlavním směru

Ve způsobu organizace průzkumu vzdušného nepřítele a uvědomování vojsk na stupni armáda nebude podstatných změn. Zvýšená intenzita činnosti letectva bude však vyžadovat častější aktivaci obou sítí uvědomování armády (hlavní i doplňkové). Pomalejší tempo útoku umožní mít v činnosti větší počet RTH najednou (až $\frac{3}{4}$). Zvýšené úsilí vlastního letectva bude vyžadovat dokonalou součinnost letecké operační skupiny se štábem PVO armády s cílem dokonale informovat vlastní prostředky PVO o vlastní činnosti. Je pravděpodobné, že kromě trvalých dosavadních součinnostních opatření bude třeba znovu ustanovovat průletová pásma vlastního letectva při přelétávání vlastních vojsk.

Zvláštnosti organizace PVO na stupni vševojskový svazek

Pro správnou klasifikaci bráněných objektů PVO u svazku, při boji bez jaderných prostředků, je třeba mít na paměti především tyto zásady:

- ovr může používat i tříštivotrhavé rakety. Při tom část prostředků (jako odpal. zařízení) bude ve stále pohotovosti k přechodu na jadernou náplň. Technická jednotka ovr bude přepravovat rakety s jadernými hlavicemi, budou-li již v této fázi svazku přiděleny, čímž stoupne důležitost jejího zabezpečení proti napadení ze vzduchu;
- tankové a motostřelecké útvary ponesou hlavní tíhu boje a budou ve značně větší míře vystaveny úderům letectva;
- divizní dělostřelectvo bude zpravidla posíleno armádními prostředky a bude vytvářet DDS v síle několika dělostřeleckých oddílů. Toto dělostřelectvo může být zesíleno i tanky z druhých sledů ke střelbě z dočasných zakrytých palebných postavení a vytvářet silné palebné uskupení na poměrně omezeném prostoru, který musí být řádně chráněn prostředky PVO.

Z tohoto důvodu bude nutné při organizaci PVO vševojskového svazku klást důraz nejen na PVO oddílů vojskových raket, ale hlavně na tankové a motostřelecké útvary a divizní dělostřelectvo. Při zabezpečování oddílů vojskových raket bude třeba v prvním pořadí bránit ty prvky bojové sestavy, kde je umístěna jaderná munice. To znamená, že kromě odpalovacího zařízení, které je v pohotovosti k přechodu na boj s jadernou municí, bude položen důraz na ochranu tech-

nické jednotky, přepravující rakety. Část prostředků použijeme nezbytně k ochraně odpalovacího zařízení, které plní v průběhu boje palebné úkoly tříštivotrhavou náplní. K tomuto úkolu je vhodné použít baterie 30 mm PLdvK (z počtu přiděleného pluku MPLD), které mohou působit i po četách. Má-li oddíl vojskových raket přiděleny dvě baterie 30 mm PLdvK, je možné použít jednu baterii k ochraně hotovostní startové baterie s jadernou náplní a po jedné četě k technické jednotce a odpalovacímu zařízení pro střelbu tříštivotrhavou municí.

Není-li divize na směr hlavního úderu a nebyla-li posílena protiletadlovým plukem, bude PVO oddílu vojskových raket zabezpečována v rámci celého systému PVO divize s využitím armádních prostředků PVO rozmístěných v pásmu divize a s využitím ochrany stíhacím letectvem frontu. V tomto případě je nutno, aby oddělení PVO usměrnilo náčelníka dělostřelectva volit palebné postavení ovr v prostoru, který je chráněn buď organickým protiletadlovým oddílem divize nebo APLS.

Při boji s jadernými zbraněmi nebylo pravidlem vytvářet divizní protiletadlovou skupinu. Při boji bez jaderných zbraní bude nutné vzhledem k nižšímu tempu útoku, většímu soustředění sil a prostředků na směr hlavního úderu, jakož i k většímu počtu dělostřelectva, tvořit z organického a přiděleného PLD divizní protiletadlovou skupinu (DPLS).

DPLS tvoříme z organického plo a posilového plp bez baterií použitých k jiným úkolům. Z posilového pluku vyčleňujeme zpravidla baterie 30 mm PLdvK pro zabezpečení ovr, VS, popřípadě PO divize. V divizní protiletadlové skupině zůstávají pouze baterie 57 mm PLK, tedy prostředky, kterým lze určit rovnocenné úkoly. Velitelem DPLS je zpravidla velitel organického oddílu. Náčelník PVO vydává úkoly veliteli DPLS přímo. Velitel DPLS řídí činnost vlastních baterií přímo a posilovým jednotkám velí přes štáb posilového pluku. K zabezpečení správného použití baterií 30 mm PLdvK, které chrání oddíl vojskových raket, vysílá velitel posilového pluku ke štábu ovr operační skupinu ze svého štábu s prostředky velení bateriím a pro spojení s náčelníkem PVO divize. Přemísťování DPLS řídí náčelník PVO divize. Prostředky radiotechnického průzkumu přemísťuje velitel DPLS samostatně v soulase s nařízením náčelníka průzkumu oddělení PVO divize.

Jednotky 30mm PLdvK, zabezpečující ovr, přemísťují se v sestavě ovr podle požadavků velitele ovr a nařízení PL operační skupiny.

Bojovou sestavu DPLS volíme tak, aby zabezpečovala hlavní síly divize a divizní dělostřelectvo, popřípadě i VS divize proti průzkumu a napadení ze vzduchu.

Při organizaci PVO přesunu budou organické jednotky 30mm PLdvK tp a msp zabezpečovat VS a plukovní dělostřelectvo svých pluků. Vyčleněné baterie 30mm PLdvK protiletadlového pluku budou chránit ovr a VS zařazením do pochodového proudu.

Útvary PLD (DPLS) se budou zpravidla přesunovat v sestavě pluků 1. sledu a PO divize, každý po jedné nebo dvou osách, baterie 57mm PLK v mezerách mezi jednotlivými prapory (oddíly) 2—3 km od sebe. Chrání-li plo a plp (bez 3 baterií 30mm PLdvK) každý délku proudu 10—12 km, může DPLS tímto způsobem zabezpečit za přesunu 2 útvary a divizní dělostřelectvo.

Důraz DPLS za přesunu bude položen na divizní dělostřelectvo a pluky 1. sledu. Vyváděli-li jsme při boji s jadernými prostředky protiletadlové útvary na čelo

pochodové sestavy divize s cílem jejich včasného rozvinutí k zabezpečení útoku z chodu, v boji bez jaderných prostředků bude tento způsob výjimkou (zpravidla pouze při nočním přesunu). Ve dne bude nutné rozdělit prostředky PVO do proudu po bateriích proto, že letectvo bude hlavním prostředkem napadení pochodových proudů v hloubce.

V průběhu boje bez jaderných zbraní budou se prostředky DPLS přemísťovat v závislosti na tempu postupu bojujících vojsk. Protože celkové tempo postupu bude přibližně poloviční nežli při použití jaderných zbraní (úkol dne asi 25–50 km), bude možné přemísťovat prostředky PVO po bateriích (při tempu postupu do 2–2,5 km za hod.). Přemísťování řídí velitel DPLS. Při přechodu do pronásledování se tempo zvýší a DPLS se bude přemísťovat po útvarech podle nařízení náčelníka PVO divize.

Palba bude centralizovaně řízena ve skupině v tom případě, bude-li skupina rozmístěna v jednom prostoru a situace ve vzduchu centrální řízení palby dovolí. Při přemísťování po útvarech se řízení palby decentralizuje na útvary. Ve složité, nejasné vzdušné situaci může být řízení palby decentralizováno až do baterií.

Důležitým okamžikem ve způsobu organizace PVO je přechod na použití jaderných zbraní. Podle názorů velení NATO budou jaderné zbraně použity v případě, že jejich vojska nebudou již schopna úspěšně čelit konvenčními prostředky vojskům protivníka a to postupným zasazováním prostředků od nejmenších ráží k vyšším, až ozbrojený zápas dosáhne charakteru všeobecné jaderné války. Tyto názory jsou však jen zástěrkou k oklamání světové veřejnosti.

Síly a prostředky PVO musí být s to při přechodu na použití jaderných zbraní odrazit hromadný úder letectva a uskutečnit manévry na ty objekty, které budou z hlediska napadení letectvem v této nové situaci nejdůležitější.

Přestože doba přechodu k použití jaderných zbraní bude krátká, nastane často případ, že 1. hromadný úder budou divizní protiletadlové prostředky odrážet v dosavadní sestavě a teprve potom uskuteční manévry. Budou-li včas odhaleny přípravy jaderného úderu a přijata potřebná opatření, mohou prostředky PVO manévry uskutečnit předem.

Jaké jsou hlavní změny v organizaci PVO při přechodu na použití jaderných zbraní:

- těžiště činnosti letectva se přesune na ničení nosičů jaderných zbraní, 2. sledů a přicházejících záloh,
 - ovr se stane hlavním objektem, na který musí položit důraz PVO,
 - protiletadlové útvary, které tvoří DPLS, budeme používat decentralizovaně na směrech a bude je řídit přímo náčelník PVO svazku,
 - posilové prostředky PVO můžeme odebrat ve prospěch zabezpečení objektů armádního významu (arb, přechody přes vodní toky apod.).
- Z toho vyplývá i charakter přenesení úsilí PVO.

Plánování použití sil a prostředků PVO

Při plánování použití prostředků PVO vycházíme především z boje za použití jaderných zbraní. Zásady plánování za této situace jsou všeobecně známy.

PVO plánujeme v podmínkách, kdy válka se bude rozvíjet s narůstajícím napětím a může být zpočátku bez jaderných zbraní s přechodem na všeobecné

Možný příklad manévru:

Druh bojové činnosti	organický plo	posilový plp
S použitím jaderných zbraní (bez posílení divize)	PVO ovr	
Bez použití jaderných zbraní	DPLS	DPLS (bez 4, 5, 6. bat.).
		4., 5. bat. PVO ovr 6. bat. PVO VS div.
S přechodem na použití jaderných zbraní	PVO ovr	PVO tp na směr hlavního úderu (bez 5., 6. bat.)
		5. bat. PVO PO div. 6. bat. PVO VS div.

jejich používání. Rozdělení a množství sil i prostředků PVO pro boj bez jaderných zbraní budou odlišné než při boji s jejich použitím.

Z plánovací dokumentace PVO armády dostane oddělení PVO divize podklady o tom, jaké posilové prostředky PVO dostane divize při boji s jadernými zbraněmi, jaké při boji bez jaderných prostředků, v jakých prostorech a na jakou dobu.

Náčelník PVO divize musí veliteli svazku navrhnout a ve svém nařízení vyjádřit:

- použití prostředků a organizaci PVO při boji s jadernými zbraněmi.
- použití prostředků PVO a organizaci PVO bude-li boj zahájen bez jaderných zbraní a změny v této organizaci při přechodu na jejich použití.

Úkoly sil a prostředků PVO budou slovně obsaženy v „Bojovém nařízení pro PVO“ a v „Plánu PVO“. V Bojovém nařízení pro PVO je možno stanovit podřízeným způsoby bojové činnosti.

Například:

Úkoly podřízeným:

- v případě zahájení boje s jadernými prostředky:
 - 19 plo zabezpečit proti vzdušnému průzkumu a napadení přesun, rozvinutí a boj 19 ovr v průběhu bojové činnosti. Být připraven k manévru k ochraně přechodu hlavních sil divize přes a k zabezpečení letiště v prostoru
- Při zahájení boje bez jaderných zbraní:
 - vytvořit DPLS ve složení: 19. plo, 267. plp (bez 4, 5, 6 bat.), velitel — velitel 19 plo, s úkolem zabezpečit proti vzdušnému průzkumu a napadení přesun, zasazení a boj hlavních sil divize s důrazem na tankové pluky a DDS. Velitel

DPLS převzít 267. plp do podřízenosti skupiny 16. 5. 64 ve 20.00 hodin v prostoru

- 4 a 5/267 zabezpečit 19. ovr s důrazem na 2/19 ovr a technickou jednotku. Ze štábu 267. plp vyčlenit operační skupinu pro řízení 2 a 5/267 plp, která se hlásí 15. 6. v 21.00 u velitele 19. ovr v prostoru
- 6/267 plp vyčlenit do 16. 5. 1964 20.00 hodin pro obranu VS 19. td.

c) Při přechodu na použití jaderných zbraní:

- 19 plo provést manévry k ochraně 19 ovr,
- 267 plp (bez 5. a 6. bat.) zabezpečit proti vzdušnému průzkumu a napadení tankové pluky a divizní dělostřelectvo na směr hlavního úderu s důrazem na přechody přes
- 5/267 plp posílit v prostoru 26 tp jako PO divize,
- 2/267 plp pokračovat v zabezpečení VS 19 td.

d) Po překročení řeky hlavními silami divize soustředit 267. plp v prostoru a předat jej do podřízenosti 6 A. Graficky zpracovaný „Plán PVO“ musí mít dvě varianty. První — hlavní varianta bude zpracována pro boj s použitím jaderných zbraní. Druhá pro boj bez jaderných zbraní s předvídáním přechodu na jejich použití.

První variantu zpracováváme podle běžných zásad. Ve druhé variantě kromě úkolů stanovených pro boj bez použití jaderných zbraní bude zakreslen předpokládaný manévry prostředky PVO při přechodu na jaderné zbraně podle jednotlivých etap boje. Je vhodné doplnit plán tabulkami změn v rozdělení prostředků PVO pro oba případy bojové činnosti.

Při bojové činnosti upřesňujeme úkoly prostředkům PVO podle vývinu situace.

Závěr

Boj se vzdušným nepřítelem bez použití jaderných zbraní a zejména přechod na jejich použití vyžaduje vysokou sladěnost štábů PVO, dokonalou znalost situace a schopnost rychlého rozhodování ve stále se měnící situaci. Těžkosti, vyplývající ze složitosti boje, se neprojeví pouze v plánování a řízení jednotek, ale i v organizaci materiálně technického zabezpečení. Zvýšená činnost letectva najde svůj odraz zejména ve větší spotřebě střeliva. U protiletadlového dělostřelectva se spotřeba střeliva zdvojnásobí. Zřetelně se tato spotřeba projeví zejména 1. den boje. To si vyžádá i zvýšení vezených zásob munice. Celou tuto problematiku mohou si osvojit důstojníci PVO jen tvůrčím přístupem k řešení těchto otázek.